higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SERTIFIKAAT (BEROEPSGERIG)

LANDBOUBESIGHEID
NKR VLAK 3

(1011033)

21 November 2024 (X-vraestel)
09:00–12:00

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 2 antwoordblaaie.

354Q1N2421

Kopiereg voorbehou

DEPARTEMENT VAN HOËR ONDERWYS EN OPLEIDING
REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

NASIONALE SERTIFIKAAT (BEROEPSGERIG)
AGRIBESIGHEID
NKR VLAK 3
TYD: 3 UUR
PUNTE: 150

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord al die vrae.
2. Lees al die vrae aandagtig deur.
3. Nommer die antwoorde volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
4. Begin elke afdeling op ’n nuwe bladsy.
5. Gebruik slegs ’n swart of blou pen.
6. Skryf netjies en leesbaar.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

VRAAG 1

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1–1.10) in die ANTWOORDEBOEK neer.

1.1 Watter van die volgende is nie 'n metode van steekproefneming wat gebruik kan word om data in te samel nie?

A Telling
B Groepering
C Kwota
D Sistematies

1.2 Kies 'n woord of 'n stelling wat die term *akkuraat* beskryf.

A Meting
B Korrek en waar
C Onakkuraat
D Ongeveer

1.3 Blaarmonsters word vir twee rede geneem.

A Om suur- en suikerinhoud na te gaan
B Om slegs vir plae en siektes te kontroleer
C Om te kontroleer vir voedingstowwe wat tekort is
D Om plae en siektes en die vlak van voedingstowwe beskikbaar te kontroleer

1.4 Om 'n deel van jou plaas uit te verhuur is nog 'n … wat jy kan gebruik om ’n groter winsmarge te kry.

A versekering
B bron van inkomste
C uitgawe
D veranderlike koste

1.5 Die waarde van alles wat op die plaas gegenereer word, word … genoem.

A produkwaarde
B goederewaarde
C bruto produksiewaarde
D wins

1.6 … is jou totale inkomste voordat enige koste of uitgawes daarvan afgetrek word.

A Bruto inkomste
B Netto inkomste
C Wins
D Kapitaal

1.7 Die … prys is die punt waar vraag en aanbod gebalanseer is.

A aanbod-
B ekwilibrium-
C mark-
D kosteberekenings-

1.8 'n Finansiële term wat gebruik word wanneer inkomste ontvang is gelyk aan koste aangegaan.

A Likiditeitspunt
B Gelykbreekpunt
C Sluiting van besigheid
D Mededingende onderneming

1.9 … is die tydperk wat dit neem om ’n oes te produseer of dier groot te maak om te verkoop.

A Kalender van die jaar
B Produksieplan
C Plantplan
D Produksie-seisoen

1.10 ’n … is ’n skriftelike dokument wat al die werk aandui wat gedoen moet word om die teiken te behaal.

A Sakeplan
B Werkplan
C Kalender
D Tydtafel

(10 × 1) **[10]**

VRAAG 2

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is deur slegs 'Waar' of 'Onwaar' langs die vraagnommer (2.1–2.5) in die ANTWOORDEBOEK te skryf.

2.1 Infrastruktuur verwys na die dienste en strukture wat 'n land, dorp of besigheid nodig het om behoorlik te werk.

2.2 Lae bruto marges kan te wyte wees aan oormatige insette van hoë veranderlike koste.

2.3 Sosiale volhoubaarheid beteken om na waarde vir mense en hul vaardighede om te sien.

2.4 Verskuiwing van diere- of diereprodukte van een land na 'n ander vereis nie 'n veeartsenykundige invoerpermit nie.

2.5 Natuurlike kapitaal is die waarde van natuurlike hulpbronne soos grond, lug en water.

(5 × 1) **[5]**

Kopiereg voorbehou

VRAAG 3

Kies 'n term uit KOLOM B wat by 'n beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–L) langs die vraagnommer (3.1–3.10) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
3.1	Sonder 'n plan of 'n vaste patroon	A	Hektaar
3.2	'n Beplande en geordende manier om iets te doen	B	Rypheidsindeks
3.3	'n Area van 100 meter by 100 meter of 10 000 vierkante meter	C	Telekommunikasie
		D	Likiditeitskrisis
3.4	Meting word gebruik om te besluit of vrugte of groente gereed is om geoes te word of nie	E	Ewekansige monsterneming
3.5	Hoeveel van die produk wat verbruikers bereid is om teen 'n gegewe prys te koop	F	Aanbod
3.6	Hoeveel produkprodusente bereid is om teen 'n gegewe prys aan die mark te verkoop	G	Metode
		H	Deregulering
3.7	Geld wat gebruik word om 'n wins te kry of 'n besigheid suksesvol te maak	I	Belegging
3.8	Enige manier om boodskappe te stuur en te ontvang deur radio, televisie of telefone te gebruik	J	Sluitingsaldo
		K	Vaste bate
3.9	Die bedrag geld wat die onderneming aan die einde van die begrotingsperiode het	L	Vraag
3.10	Wanneer 'n besigheid nie genoeg kontant beskikbaar het om die rekeninge en uitgawes te betaal nie, moet hy op daardie tydstip betaal		

(10 × 1) **[10]**

VRAAG 4

Voltooi die volgende sinne deur die ontbrekende woord of woorde in te vul. Skryf slegs die woord of woorde langs die vraagnommer (4.1–4.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

4.1 Die … van 'n plant kan vir jou sê watter voedingstowwe die plant uit die grond kry.

4.2 … is 'n reëling met 'n maatskappy om jou teen verlies te beskerm.

4.3 Boere kan ook dienste aan ander boere verkoop om ’n … te verdien.

4.4 … is die geld wat jy in 'n besigheid maak nadat jy al jou koste gedek het.

4.5 Die bedrag kontant wat 'n besigheid op 'n sekere tyd ontvang is … .

(5 × 1) (5)

TOTAAL AFDELING A: 30

Kopiereg voorbehou

AFDELING B

VRAAG 5

5.1 Teken TWEE strukture wat twee verskillende metodes van verkenning aandui. (4)

5.2 Noem die DRIE metodes wat gebruik word om plae vir monsterneming te versamel. (3)

5.3 Gebruik die inligting hieronder verskaf om die ontbrekende woorde/frase in te vul, skryf slegs nommer (5.3.1–5.3.5) in die antwoordblad neer en skryf een antwoord/frase langsaan.

kleur van ’n skil; grootte; suur- en suikerinhoud; waterinhoud; veerkragtigheid; varsheid; afskil

5.3.1 Die … word gebruik as 'n rypheidsindeks in sommige vrugte soos mango's en pruime.

5.3.2 In kool, word die … van die kop, die styfheid van die blare en fermheid om aan te raak as rypheidsindeks gebruik.

5.3.3 Die … van 'n vrug of groente kan ook as rypheidsindeks gebruik word.

5.3.4 … kan gebruik word as 'n rypheidsindeks vir sagte vrugte soos pruime en avokado's.

5.3.5 … … word gebruik as 'n rypheidsindeks vir druiwe en ander vrugte.

(5 × 1) (5)

5.4 Daar is verskillende maniere waarop 'n plaas inkomste kan genereer. Dit is deur verskillende produksiemetodes te gebruik of deur waarde toe te voeg tot die produkte op die plaas.

Verduidelik VIER maniere hoe jy inkomste kan genereer. (4 × 2) (8)

[20]

VRAAG 6

6.1 Kortliks beskryf die volgende terme of woorde:

6.1.1 Buitelandse valuta

6.1.2 Uitvoer

6.1.3 Invoer

6.1.4 Genetiese modifikasie

6.1.5 Invoerbelasting

(5 × 2) (10)

6.2 'n Kontantvloeibegroting is 'n dokument wat die beraamde kontantvloei in en uit 'n besigheid elke maand vir 'n sekere tydperk toon. 'n Kontantvloeibegroting toon die stadiums tussen wanneer 'n besigheid betaal vir items wat dit gebruik en geld in die besigheid as inkomste kry. Om 'n kontantvloeibegroting op te stel, moet jy al jou bronne van inkomste en uitgawes wat jy kry, uit brondokumente of rekords opgee.

Bespreek in detail die VIER brondokumente of rekords wat gebruik kan word om 'n kontantvloeibegroting op te stel. (4 × 2) (8)

6.3 Verskillende belanghebbendes speel verskillende rolle in die mark. Hierdie rolle word gedefinieer deur die aard van die finansiële aktiwiteite en die verantwoordelikheid tot eienaarskap.

Noem DRIE markreëls wat deur vee-agente op die informele mark toegepas word.

(3 × 2) (6)

6.4 Sosiale volhoubaarheid is belangrik in agribesigheid omdat boere deel is van die landelike gemeenskap en hulle maniere moet vind om netwerke te bou, samewerking en vertroue te verhoog en werk om gemeenskaplike doelwitte te behaal.

Gee SES aanduiders van sosiale volhoubaarheid. (6)
[30]

VRAAG 7

Gebruik die volgende inligting van Big Cedar Trading Cabbage-plaas soos begin vanaf Junie 2020 om die vrae hier onder te beantwoord.

Kostes	**Bedrag**
Los arbeid	2 500
Salarisse	5 000
Huurgeld vir geboue	2 000
Brandstofkoste	1 500
Herstelkoste	2 500
Kunsmiskoste	1 000
Masjineriekoste	2 000
Plaagbeheerkoste	1 000
Rente op lening	1 200
Besproeiingskoste	750

7.1 Gebruik die tabel wat as AANHANGSEL A gegee word om hierdie vraag te beantwoord.

Vul die tabel in om Vaste koste en Veranderlike koste te skei. (10)

7.2 Bereken die totale koste vir Vaste koste en Veranderlike koste. (4)

7.3 Noem DRIE voordele daarvan om 'n plaasbegroting te hê en daarvolgens te werk. (3)

7.4 Definieer die term “Eenheidskoste”. (2)

7.5 Dit kos jou R20 000 om 7 000 bokse aartappels te produseer. Bereken jou gelykbreekprys, wys jou berekeninge. (2)

7.6 Gee VYF redes waarom die plaas behoorlik omhein moet word. (10)

7.7 Skets VIER wetgewing of wette wat natuurlike hulpbronne beskerm. (4)

7.8 Identifiseer VYF voorbeelde van basiese dienste waarvoor 'n boer verantwoordelik is. (5)

[40]

VRAAG 8

8.1 Gebruik die inligting hier onder om die kontantvloeistaat te voltooi wat as AANHANGSEL B (aangeheg) verskaf word.

OPENINGSALDO: R10 000.00

INKOMSTE:

Maande	Verkope	Bedrae
September	Jong osse	R12 000
Oktober	Slagvarke	R23 000
November	Jong osse	R15 000
Desember	Suikerriet	R10 000

UITGAWES PER MAAND:

Maande	Uitgawes per maand	Bedrae
September tot Desember	Arbeid	R4 000
September tot Desember	Water	R1 000
September tot Desember	Voer	R3 000
September tot Desember	Kunsmis	R1 000
September tot Desember	Elektrisiteit	R200
September tot Desember	Suikerriet	R1 000

(24)

8.2 8.2.1 Watter maand het die hoogste opbrengste opgelewer? Wys jou berekeninge.

8.2.2 Gebaseer op die berekeninge hier o, het die projek enige wins gemaak? Antwoord deur “Ja of Nee” te skryf en ondersteun jou antwoord.

8.2.3 Beskryf kortliks die term “Openingsaldo”.

(3 × 2) (6)
[30]

TOTAAL AFDELING B: 60
GROOTTOTAAL: 150

Kopiereg voorbehou

ANTWOORDBLAD 1

EKSAMENNOMMER:

VRAAG 7.1

AANHANGSEL A

Vaste koste	Bedrag	Veranderlike koste	Bedrag

ANTWOORDBLAD 2

EKSAMENNOMMER: | | | | | | | | | | | | | |

VRAAG 8

AANHANGSEL B

Maand	**SEP**	**OKT**	**NOV**	**DES**	**TOTAAL**
OPENING-SALDO	**10 000**				
INKOMSTE					
Verkope van jong osse					
Suikerrietverkope					
Slagvarke					
TOTALE INKOMSTE	(1)	(1)	(1)	(1)	
UITGAWES					
Elektrisiteit					(1)
Water					(1)
Arbeid					(1)
Voer					(1)
Kunsmis					(1)
Suikerriet					(1)
TOTALE UITGAWES	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)
WINS OF VERLIES	(2)	(2)	(2)	(2)	(1)

Kopiereg voorbehou